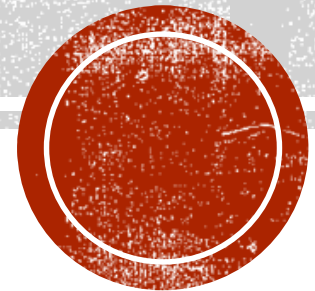

ELEKTRONIKA

Viera Stopjaková (viera.stopjakova@stuba.sk)

Ústav elektroniky a fotoniky

FEI STU

Polovodičové paměte

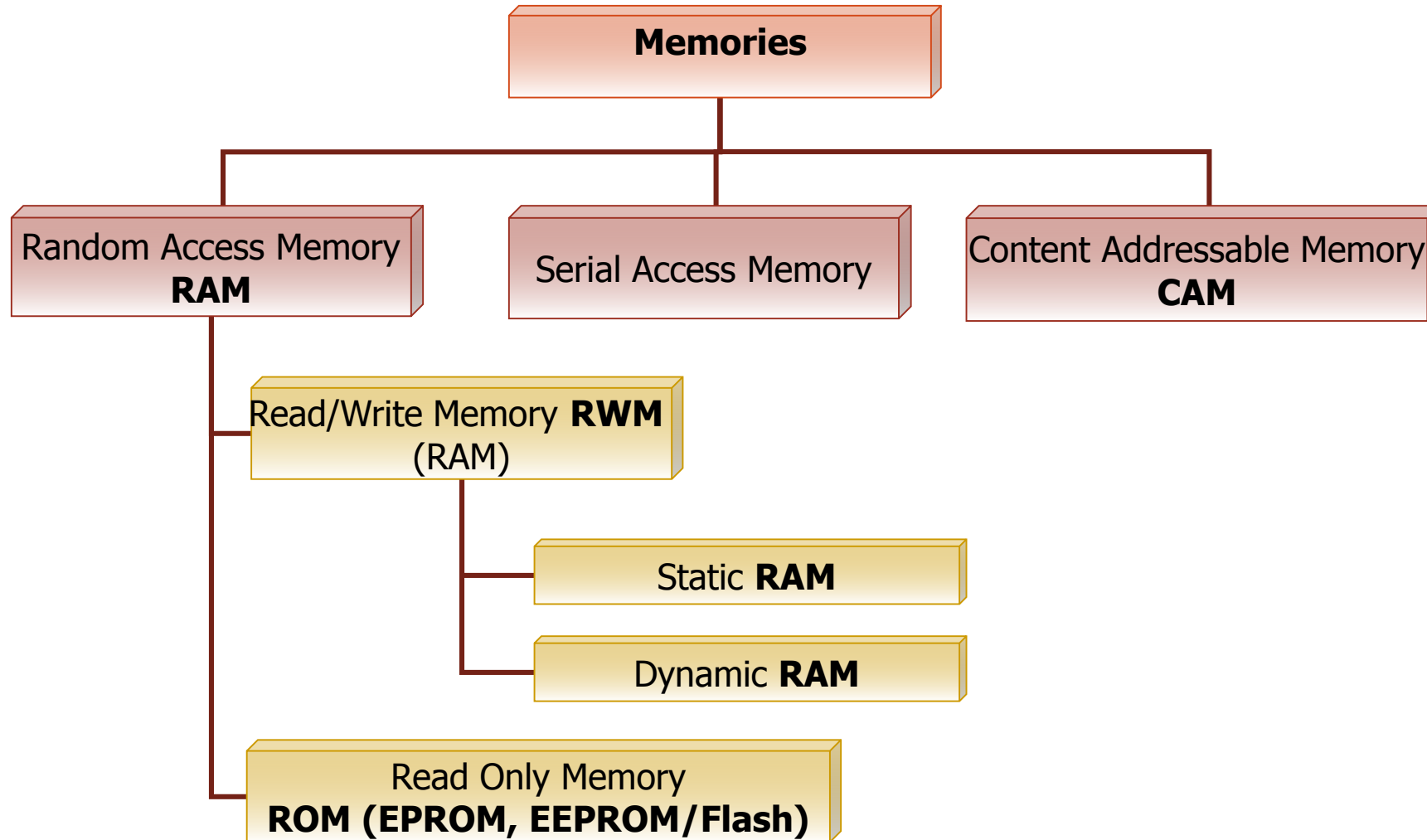
Prednáška

8

Obsah

- Rozdelenie pamäti
- Štruktúra RAM
 - Bunka **SRAM** – princíp, operácie a implementácia
 - Bunka **DRAM** – princíp a operácie
- ROM
 - EPROM, EEPROM a Flash
- CAM

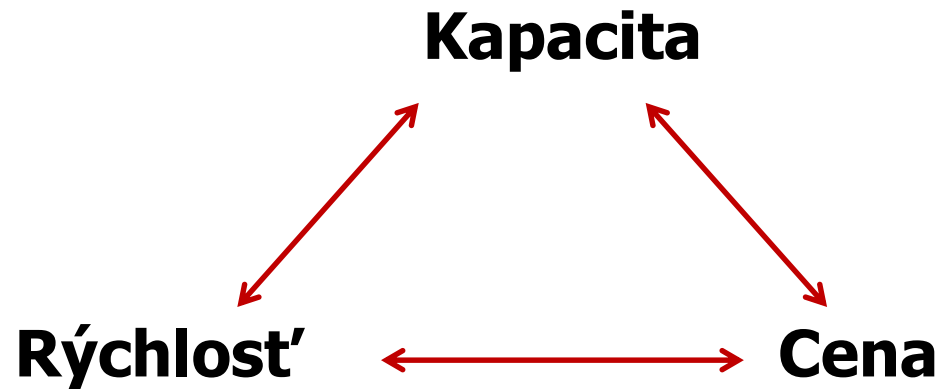
Rozdelenie pamätí

RAM pamäte

▪ Pamäť s priamym prístupom

- polopvodi ová digitálna pamä
- 1-bitové bunky zapojené v matici (riadky x stĺpce)

RAM pamäte

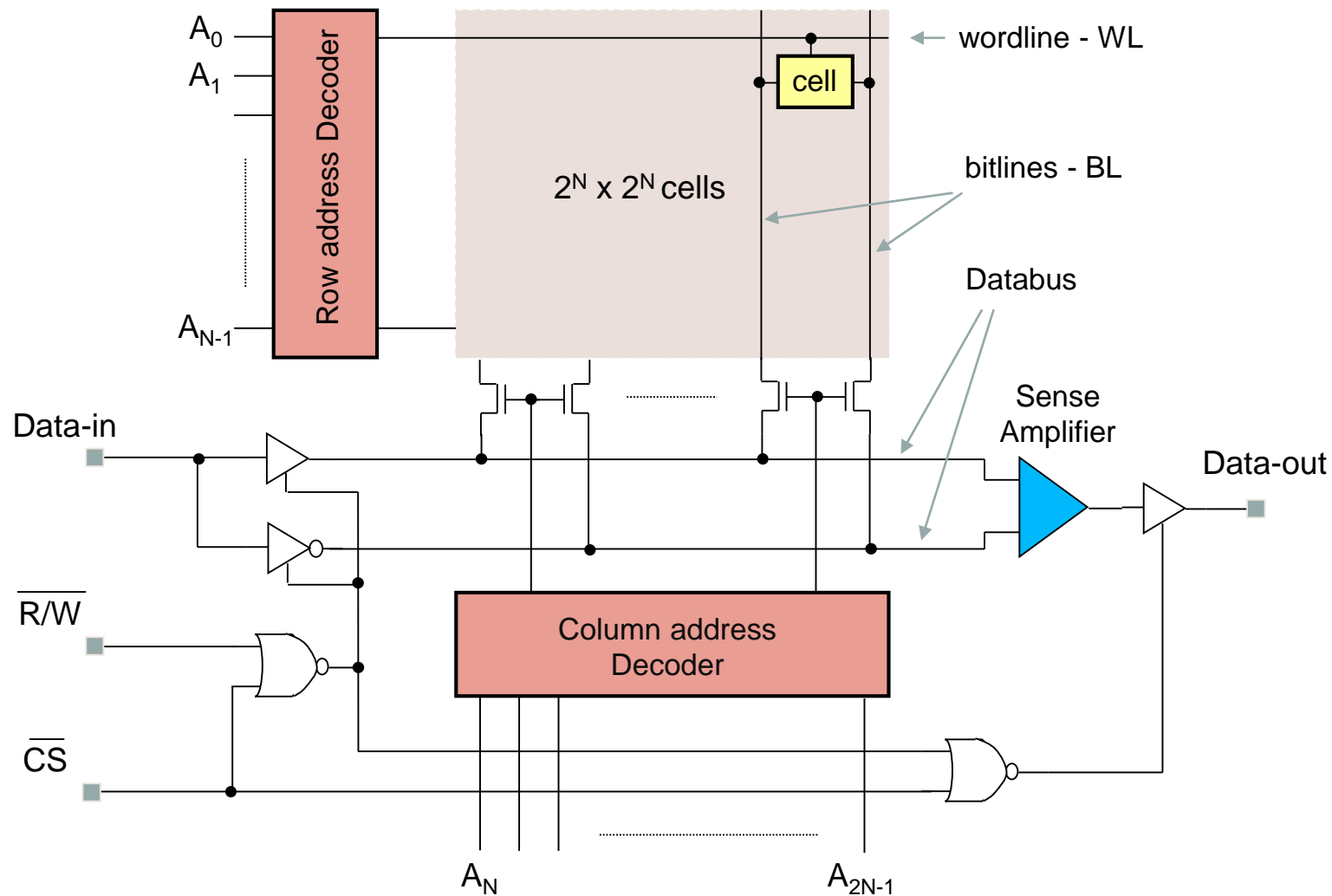
■ Statické RAM (SRAM)

- 6-tranzistorová bunka uchováva 1 bit informácie
- Rýchlosť, nízka spotreba, relatívne drahá
- Používaná ako cache v CPU

■ Dynamické RAM (DRAM)

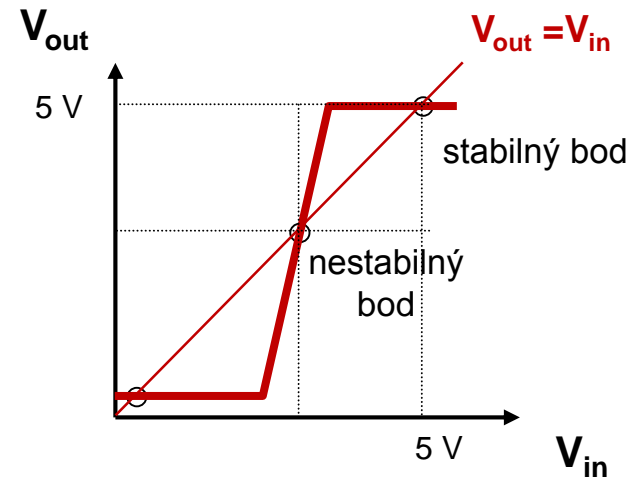
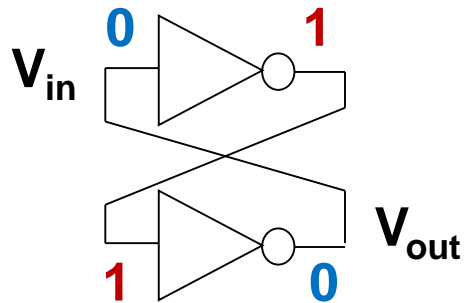
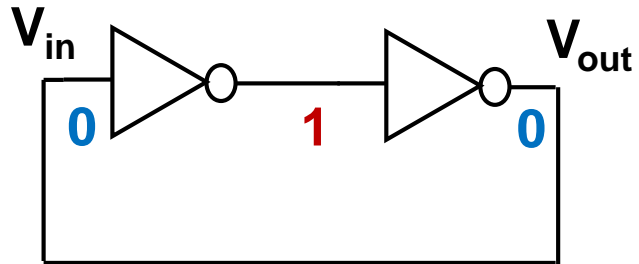
- 1-tranzistorová bunka uchováva 1 bit informácie
- Vysoká miera integrácie
- Lacné pre veľký objem dát
- Najčastejšie používaná (operačná) pamäť
- Vyššia spotreba kvôli obnove dát (refresh)

Štruktúra RAM

Statická RAM bunka - princíp

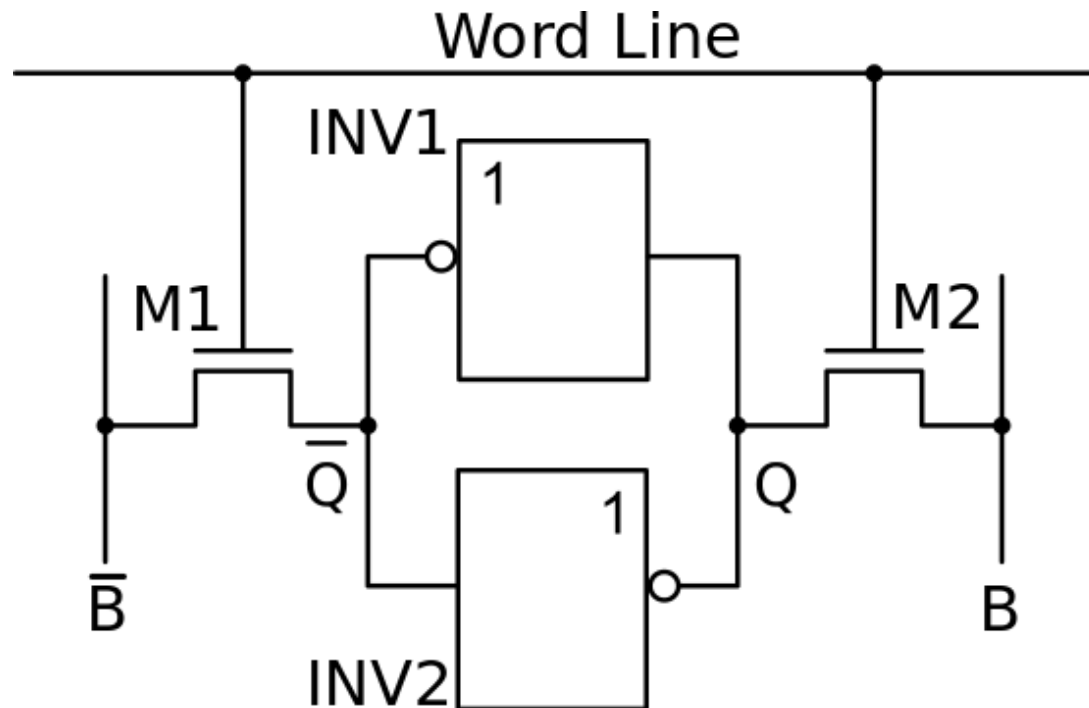
- Využíva **bistabilný obvod**
- 3 operácie: **Kľudový stav**, **Zápis**, **Čítanie**

Latch (bistabilný PO)

Statická RAM bunka - princíp

- Prístupové tranzistory M1 a M2
- *Bit line (BL)* – používaná na realizáciu zápis/čítanie informácie
- *Word Line (WL)* – aktivuje proces zápisu/čítania (sprístupňuje bunku)

Statická RAM bunka v CMOS

■ 6-tranzistorová bunka

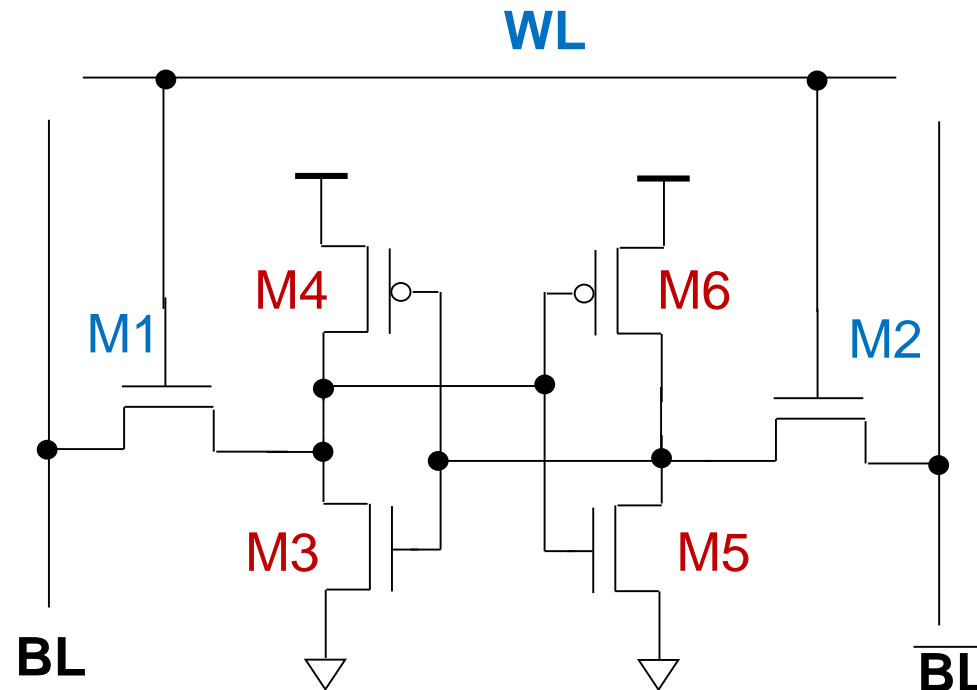
- Prístupové tranzistory M1 a M2 (ovládané WL)

- M3 – M4: INV1

- M5 – M6: INV2

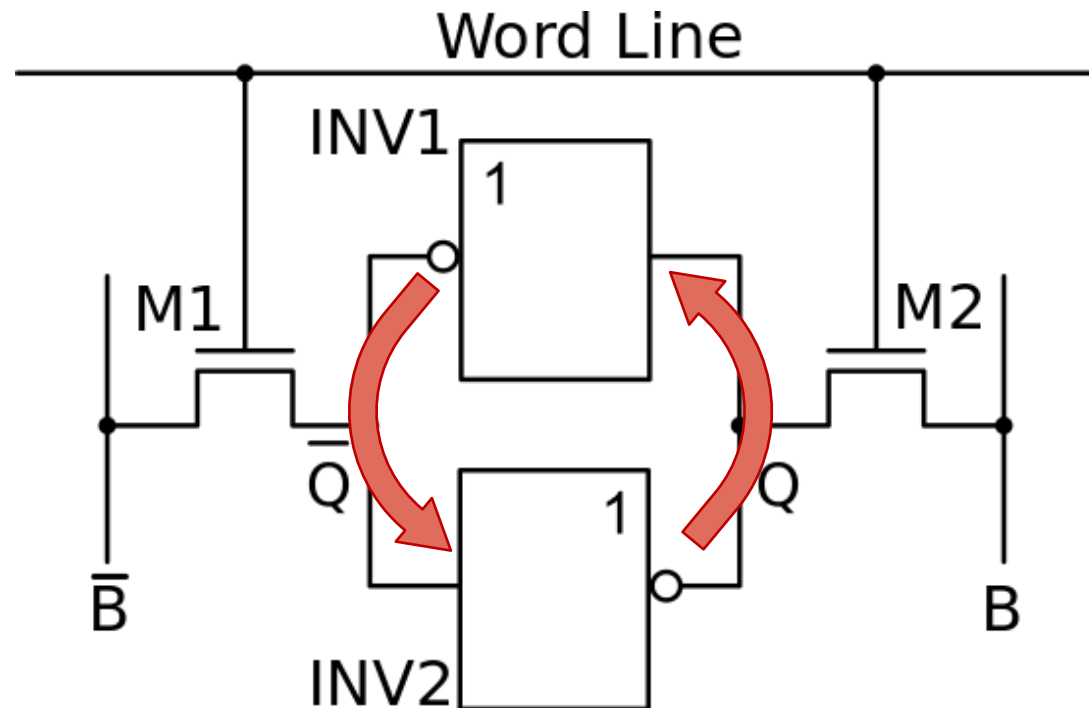
Zápis a čítanie informácie
cez **Bit line**

Statická RAM bunka

■ Kludový stav

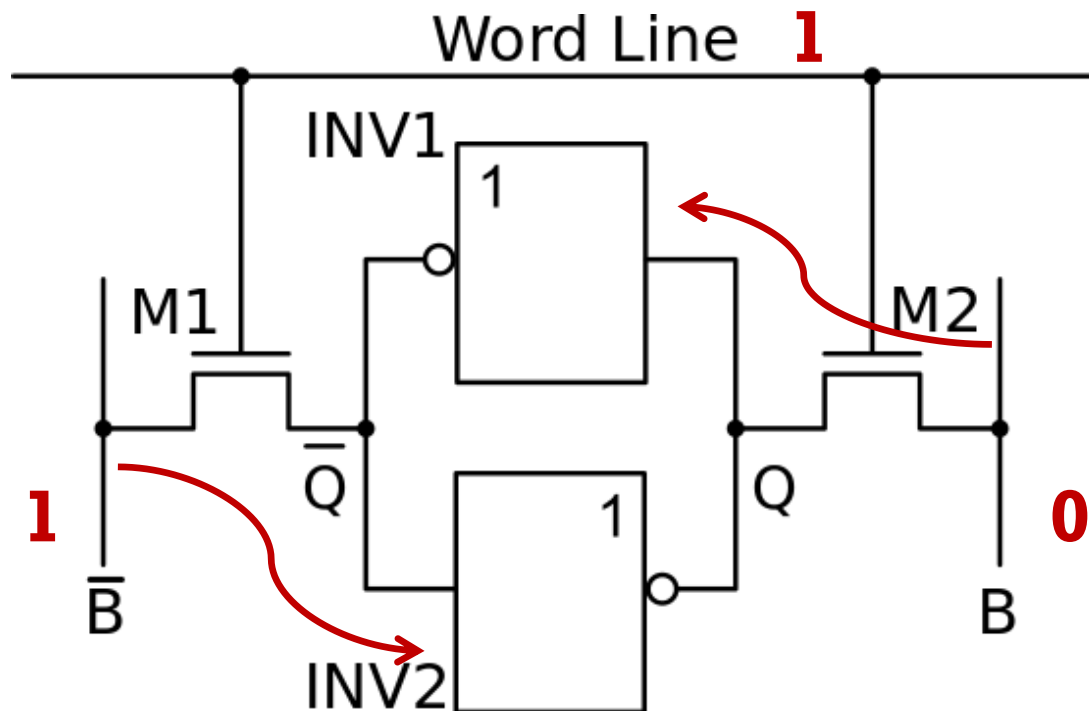
- INV1 a INV2 sa navzájom udržujú v stabilnom stave
- WL signál nie je aktívny → prístupové tranzistory odpoja invertory od B

Statická RAM bunka

▪ Zápis

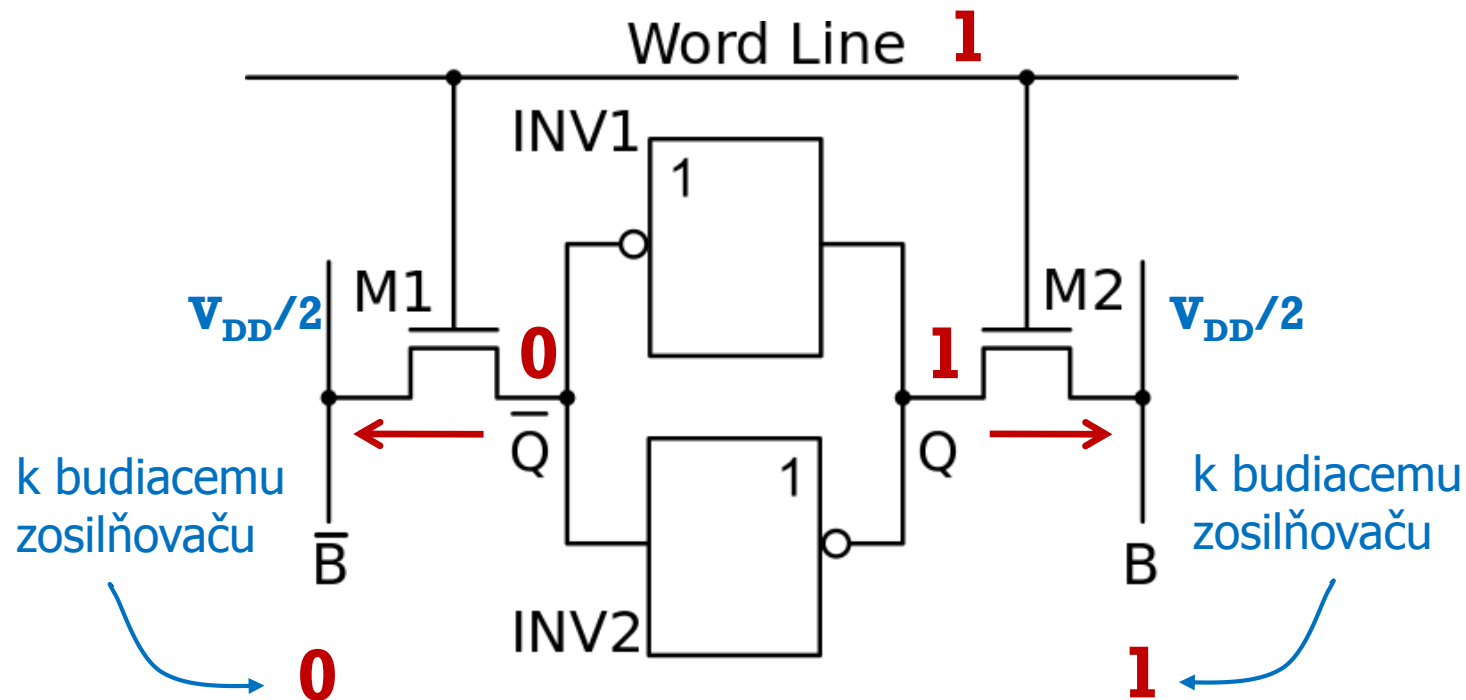
- Na B a \bar{B} sa najskôr nastaví zapisovaný bit informácie
- Aktivuje sa WL → Prístupové tranzistory pripoja INV1 a INV2

Statická RAM bunka

■ Čítanie

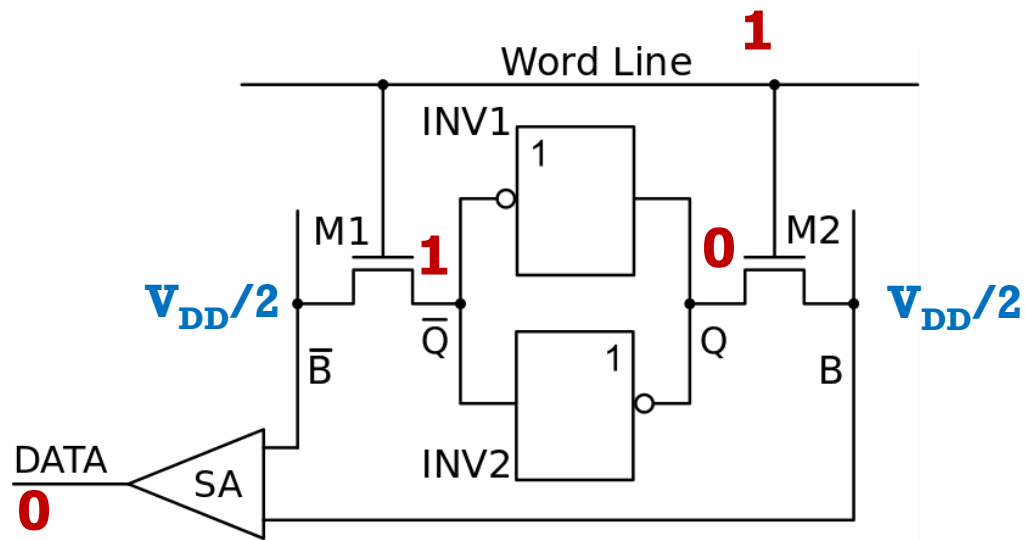
- Čítanie je vykonávané *analógovo* s následným prevodom na dig. informáciu (rýchlejšie): B a \bar{B} sa obe nabijú na polovicu V_{DD}
- Po aktivovaní WL sa sleduje napätie na B a \bar{B}
- **Budiaci zosilňovač** zosilní zmenu napätí a vytvorí digitálny výstup

Statická RAM bunka

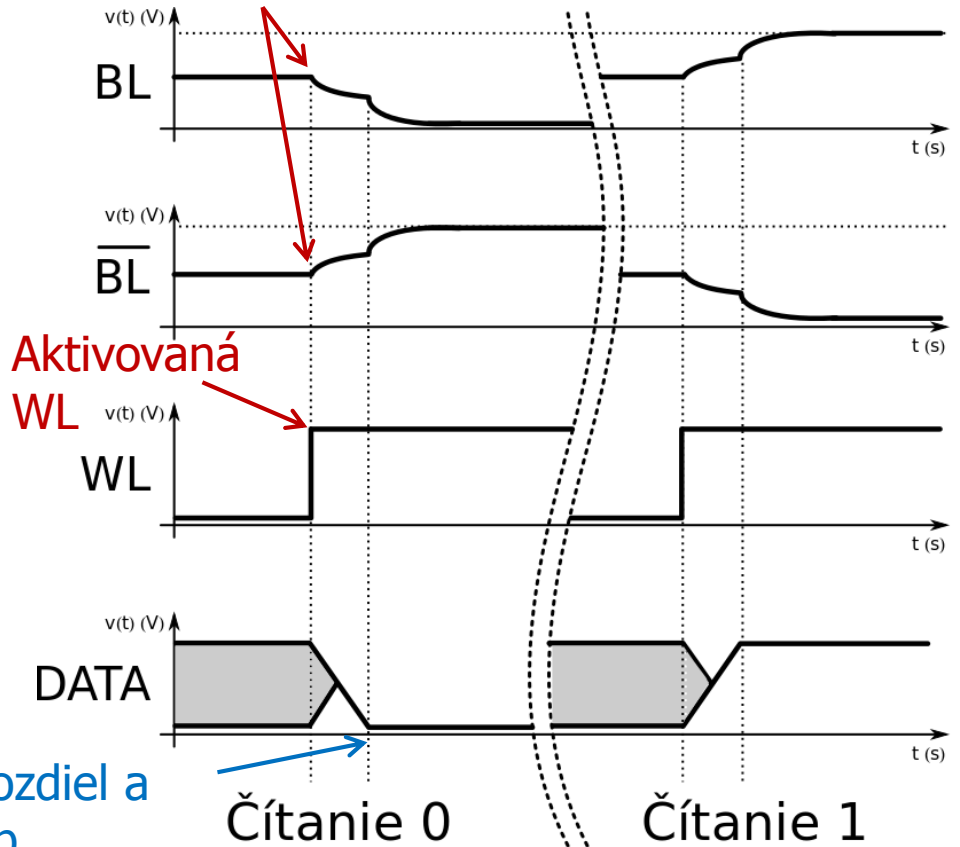
■ Čítanie

- Budiaci zosilňovač zosilní zmenu napätí a vytvorí digitálny výstup

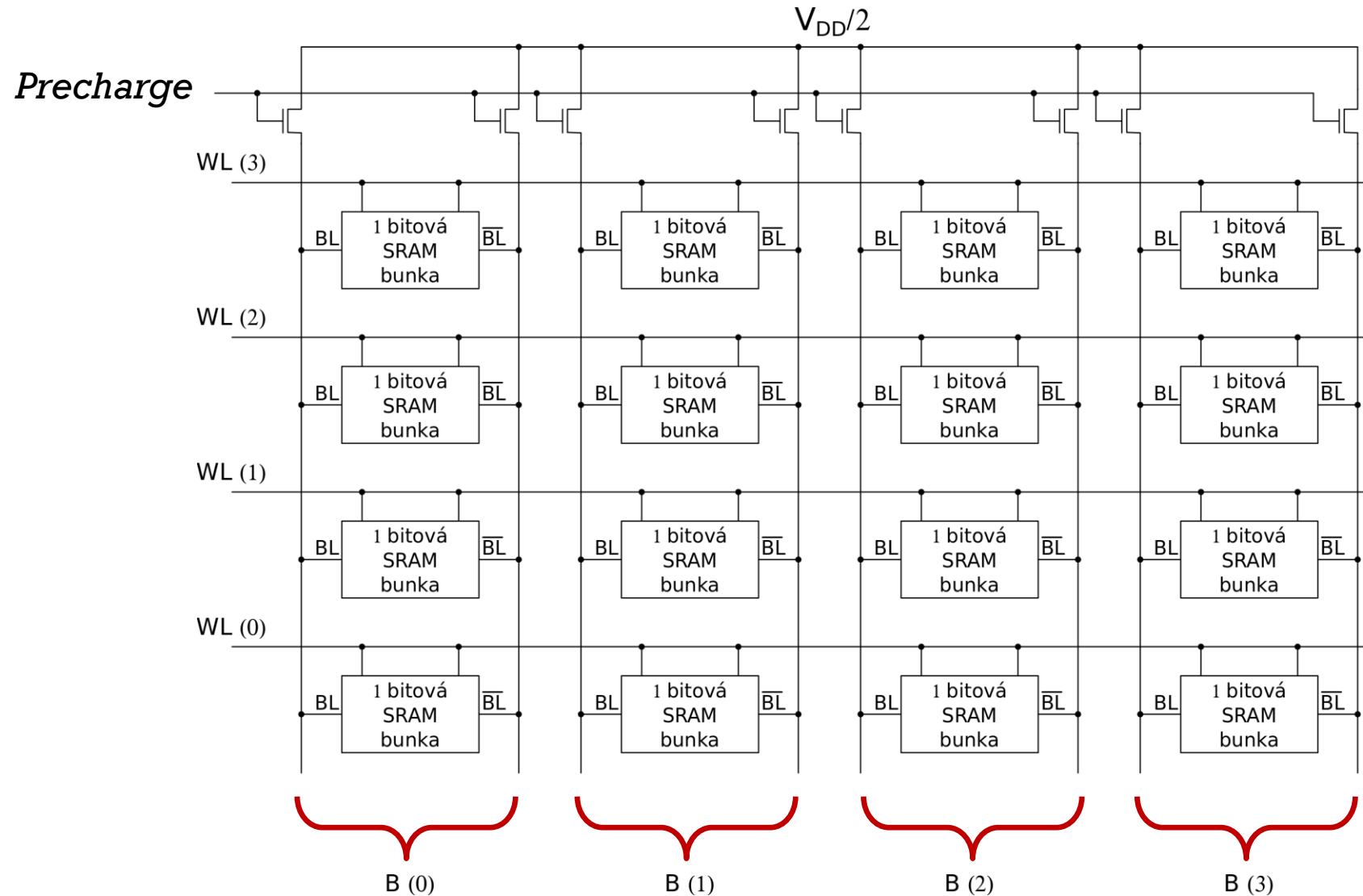

BZ rozoznal rozdiel a vytvoril výstup

Rozdiel napätí rastie!

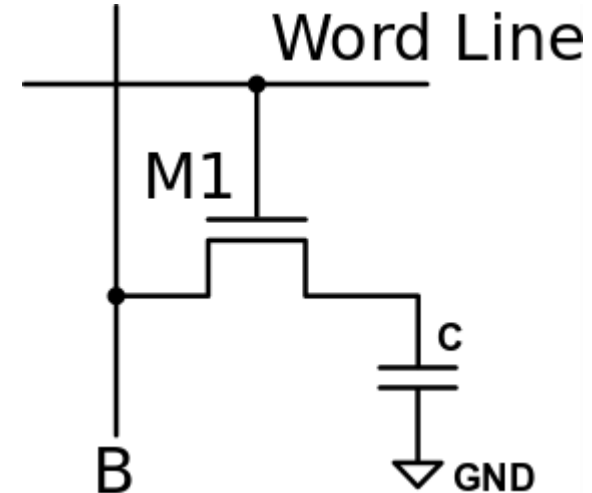
Statická RAM: 4 x 4-bitové slovo

Dynamické RAM - princíp

■ Dynamická RAM (DRAM)

- 1 MOS tranzistor a 1 kondenzátor (najčastejšie)
- Nabitý / vybitý kondenzátor → „1“ a „0“
- *Bit line (B)* – používaná na zápis/čítanie informácie
- *Word Line (WL)* – aktivuje proces zápisu/čítania

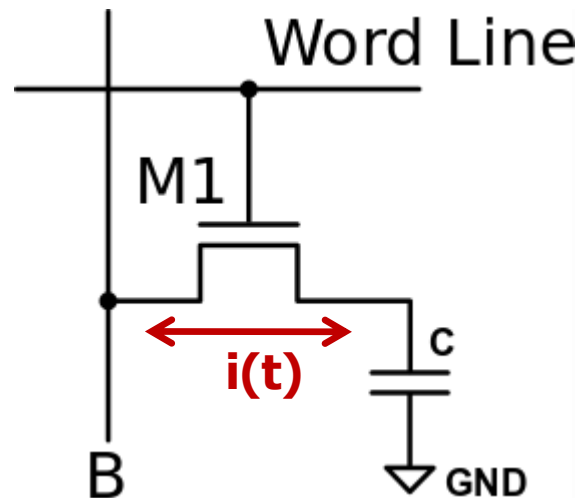

- **4 operácie:** Zápis, Čítanie, Kľudový stav, Obnova (refresh)

Dynamické RAM - operácie

▪ Kľudový stav a Obnova

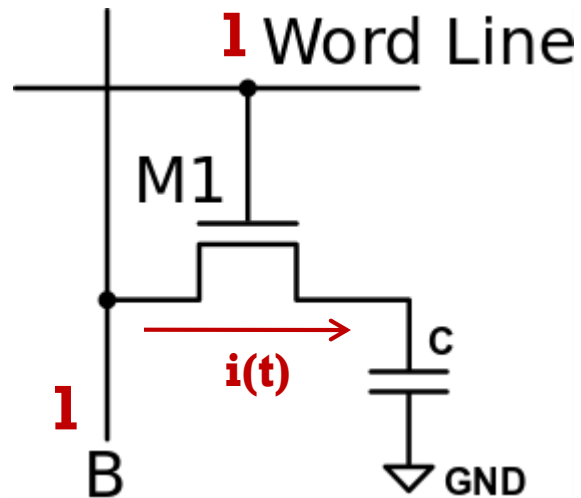
- Logická informácia uložená vo forme elektrického náboja
- Kondenzátor sa pomaly vybíja kvôli nedokonalostiam
- Pravidelná obnova informácie v bunke (najčastejšie po 64 ms)

Dynamické RAM - operácie

▪ Zápis

- B sa nastaví na požadovanú logickú hodnotu
- Po aktivovaní WL sa kondenzátor nabije / vybije
- WL je deaktivovaná
- Pri zápise sa obnovuje celý riadok matice (celé slovo)

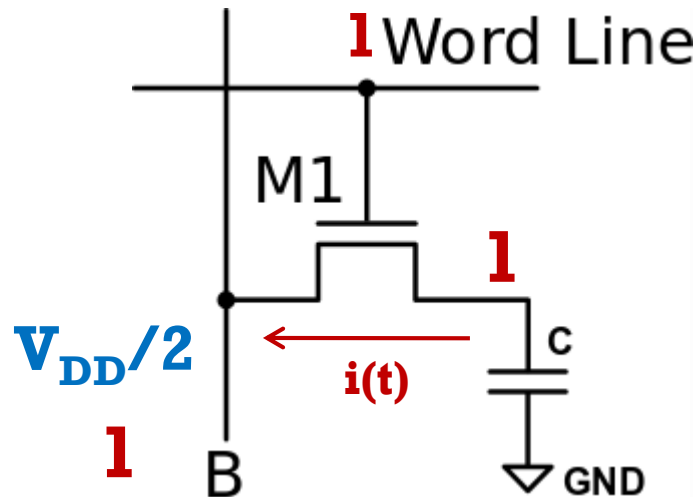

$$i(t) = \frac{dq(t)}{dt}$$

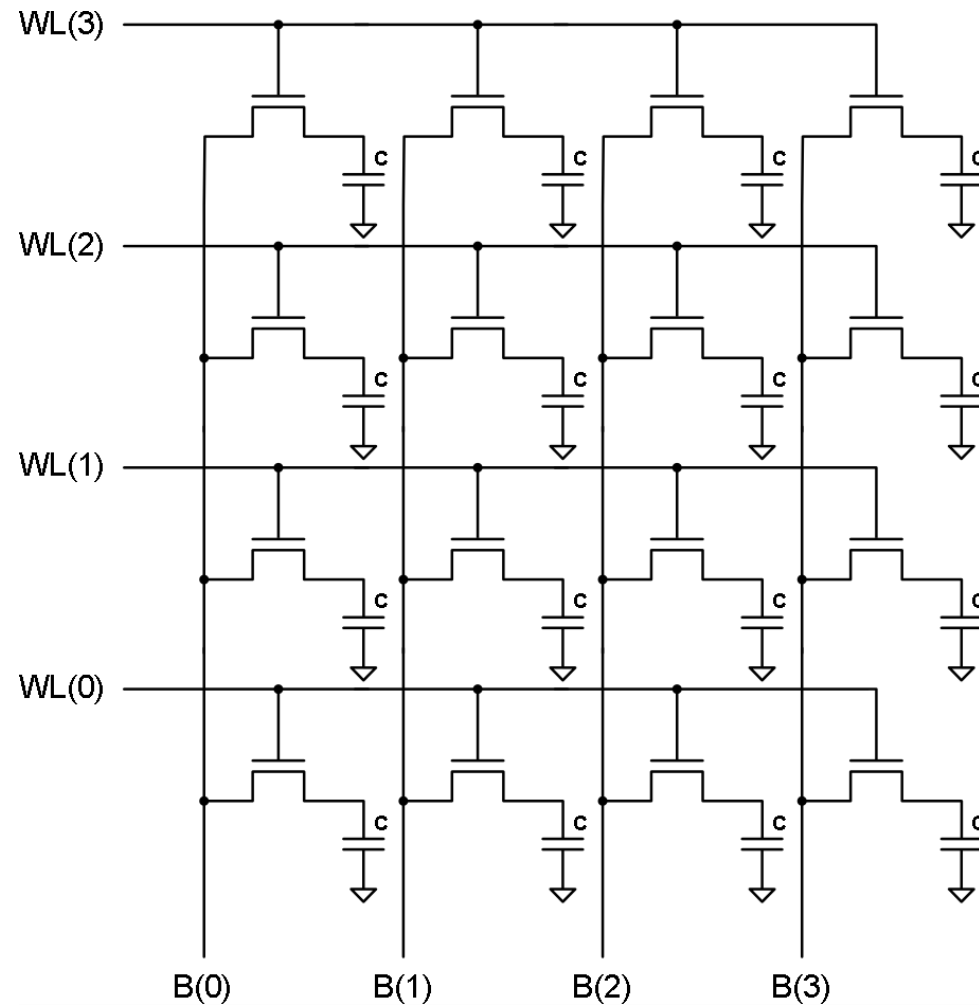
Dynamické RAM - operácie

▪ Čítanie

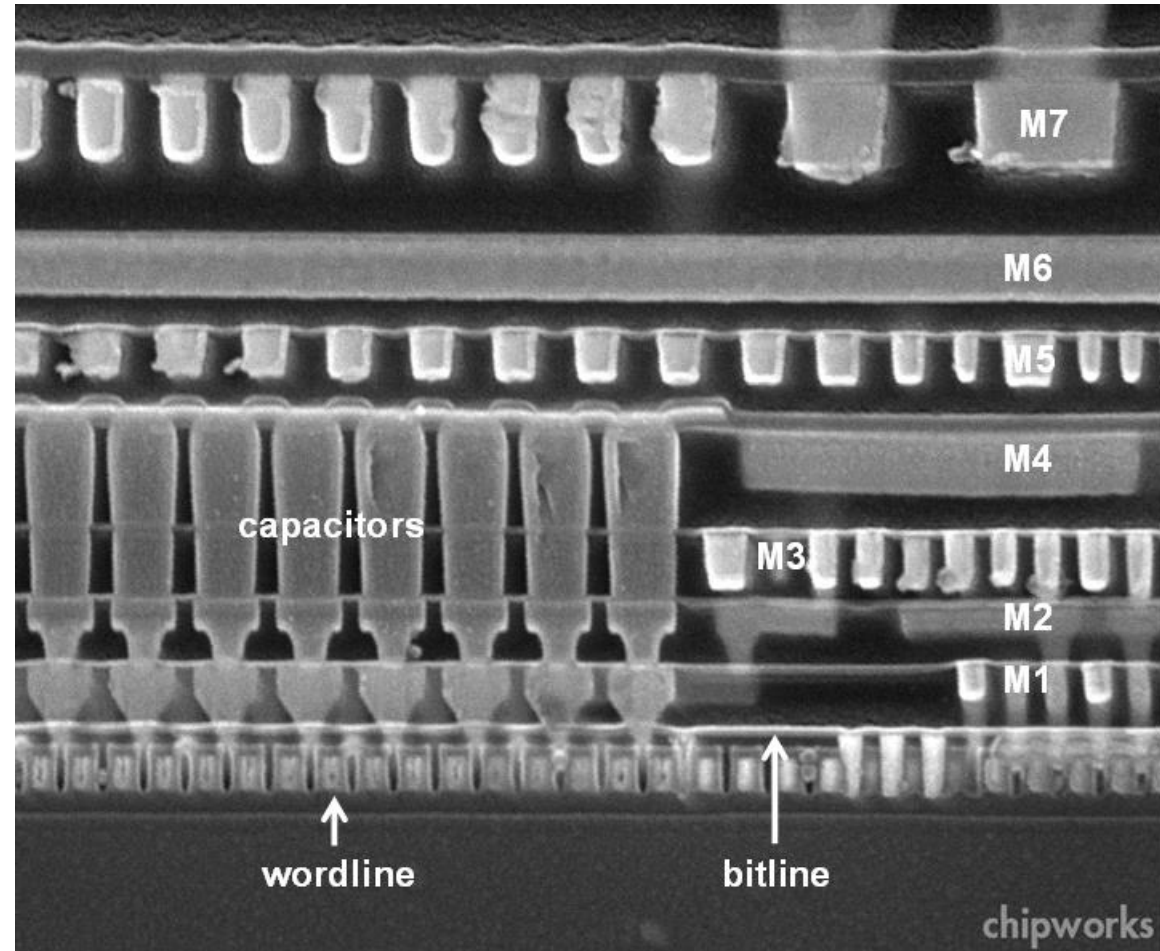
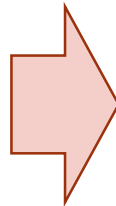
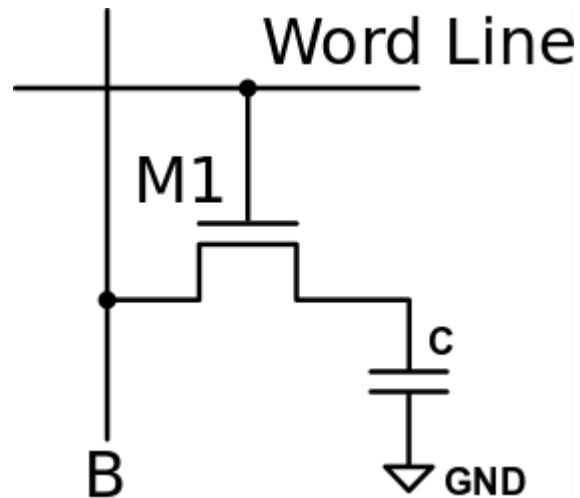
- Opäť *analógový* prístup a prevod do digitálnej podoby
- B sa nastaví na $V_{DD}/2$ a aktivuje sa WL
- Budiaci zosilňovač sleduje napätie na B
(Ak poklesne, je prečítaná 0. Ak stúpne, je prečítaná 1)
- Čítanie je **deštruktívne** – pôvodný náboj z C sa stráca

Dynamické RAM - 4 x 4-bitové slovo

Dynamické RAM - realizácia

ROM pamäte

- pole 1-T buniek
- dáta zapísané natrvalo
- zvyčajne 2^N slov
(počet bitov v slove v závislosti od aplikácie)

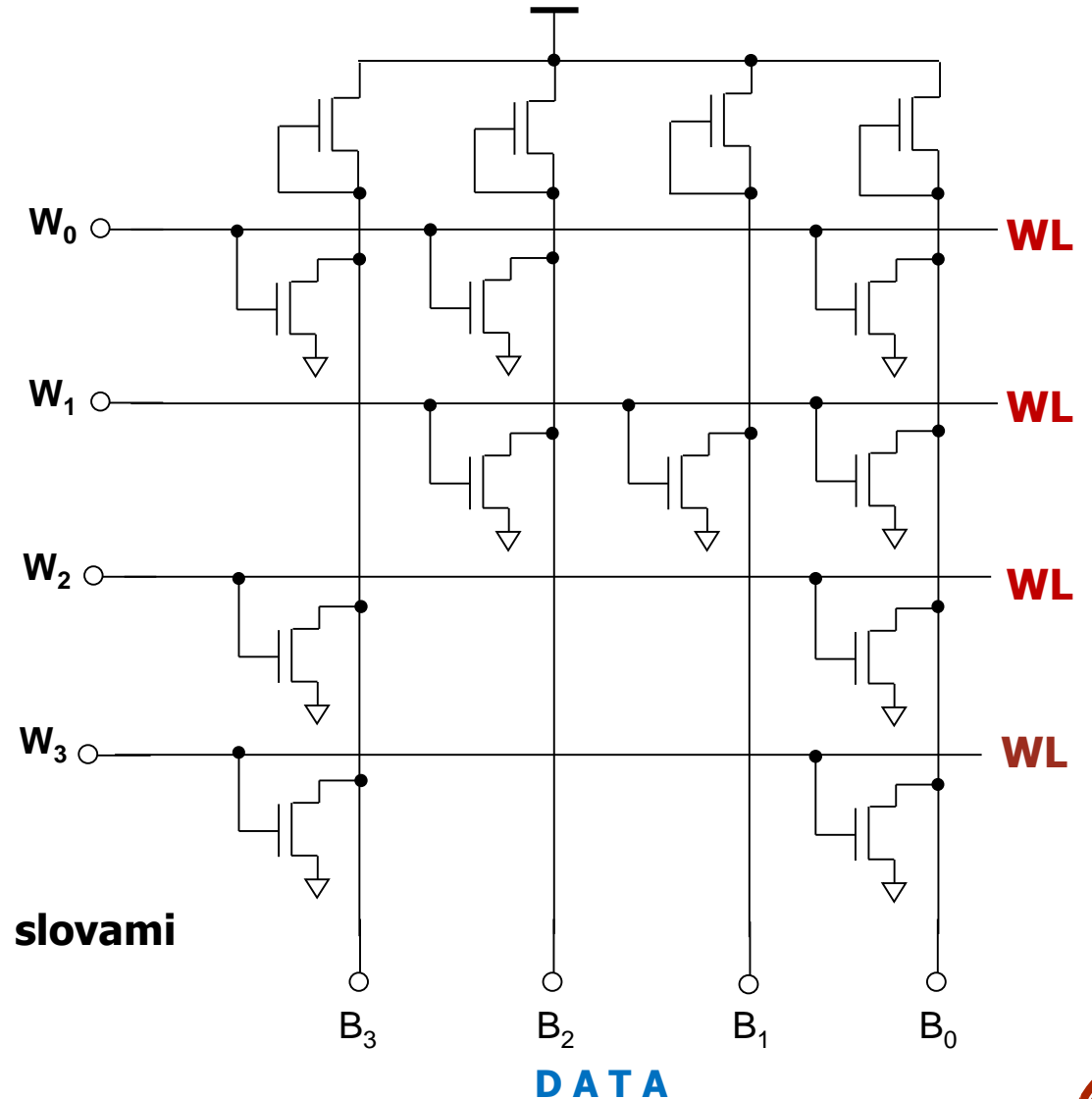
Použitie:

- inštrukcie mikroprocesorov
- časti operačného systému
- fixné programy (firmware)
- nastavenia pre video hry

ROM so štyrmi 4-bitovými slovami

$W_0 = 0010$; $W_1 = 1000$

$W_2 = 0110$; $W_3 = 0110$

EPROM, EEPROM a FLASH

EPROM – Electrically Programmable ROM

○ Programovateľný prvok

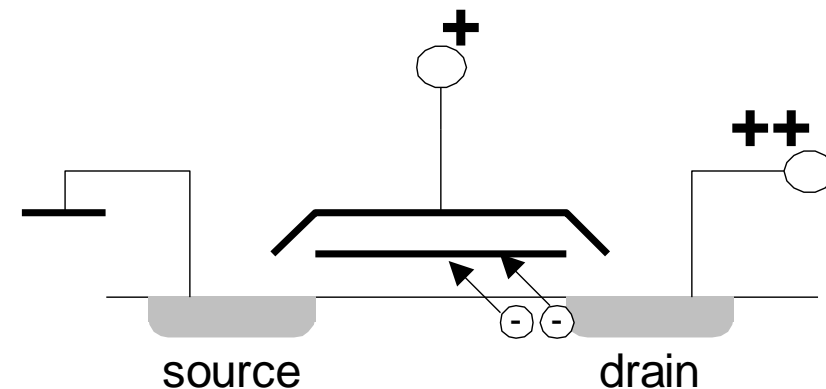
- FAMOS tranzistor (Floating Gate Avalanche-Injection MOS) - Plávajúce hradlo

○ Programovanie

- $V_{pp} \sim 10,5 \text{ V}$ na hradle
- Plávajúce hradlo je nabité záporne, čo zvyšuje prahové napätie tranzistora
→ tranzistor sa natrvalo zatvorí pre všetky napätia (10 rokov pri max. 125°C)

○ Mazanie

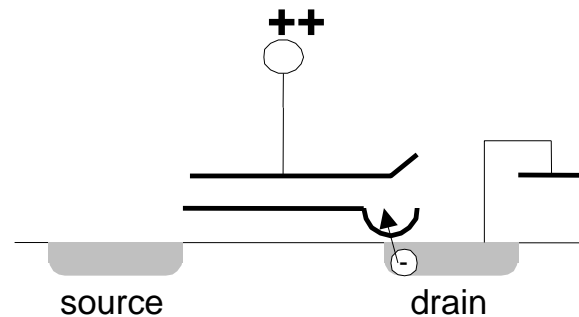
- UV svetlom (20 minút → sklenené puzdro)
- limitovaný počet programovaní

EPROM, EEPROM a FLASH

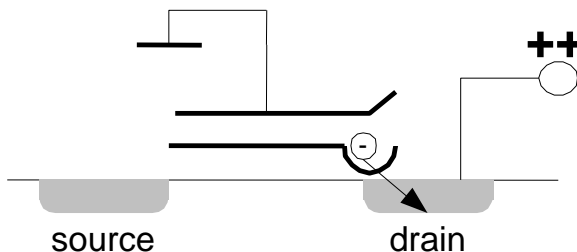
EEPROM – Electrically Erasable Programmable ROM

- Modifikovaný FAMOS
- Tenký oxid (10 – 20 nm) medzi plávajúcim hradlom a kolektorom umožňuje '**tunelovanie**' elektrónov do alebo z plávajúceho hradla
- hradlový oxid sa nabíja, čím sa tranzistor zatvára/otvára

Programovanie

- $V_{GS} > 12 \text{ V}$
- Tunelovanie elektrónov do plávajúceho hradla
- Zvýši sa prahové napätie V_{TH}

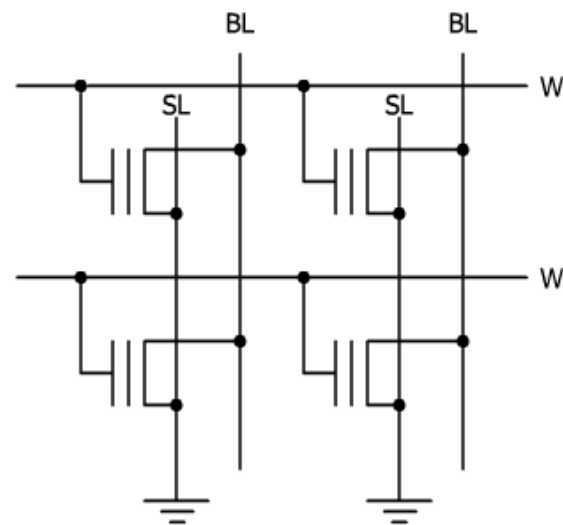
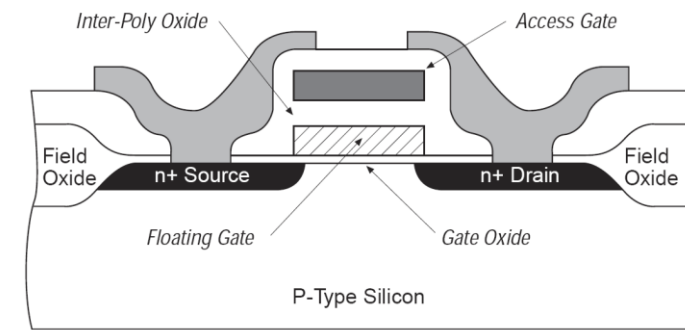
Mazanie

- $V_{GS} < -12 \text{ V}$
- Tunelovanie do kanála alebo kolektora
- Viac ako 100 programovacích cyklov

EPROM, EEPROM a FLASH

FLASH pamäť

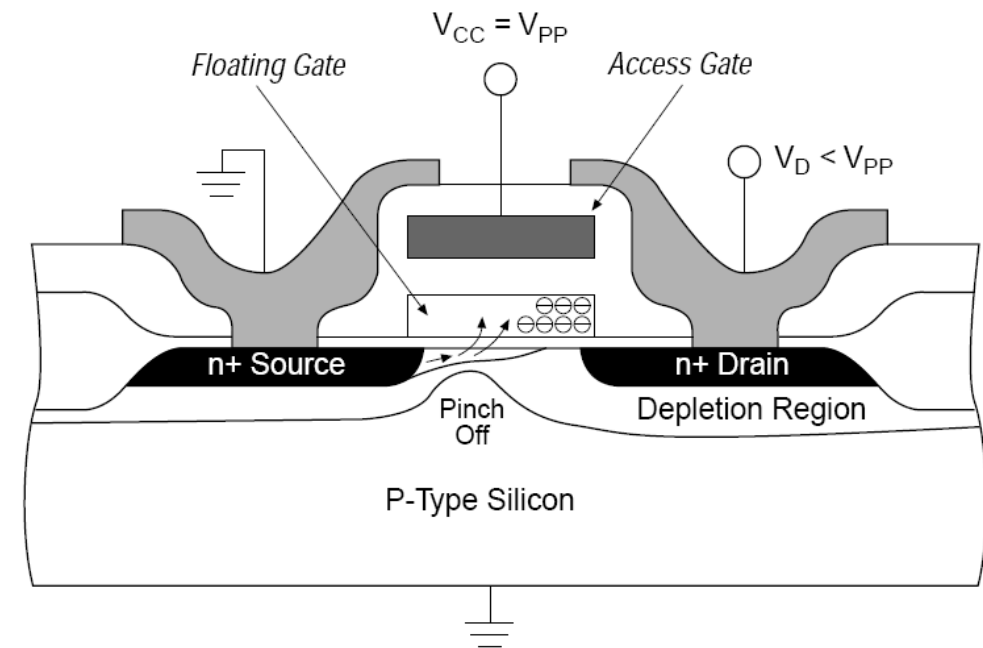
- pamäťový tranzistor s plávajúcim hradlom
 - prepisovateľná pamäť, nepotrebuje zdroj napájania
 - oveľa rýchlejšia (umožňuje zápis/vymazanie viacerých častí počas jednej operácie)
 - prístupová doba 100 ns
-
- **adresovanie** a **čítanie** po bitoch
 - **zapisovanie** a **mazanie** po blokoch
 - dáta nie je možné jednoducho prepísať (príslušný blok najskôr celý vymazaný)

EPROM, EEPROM a FLASH

FLASH pamäť

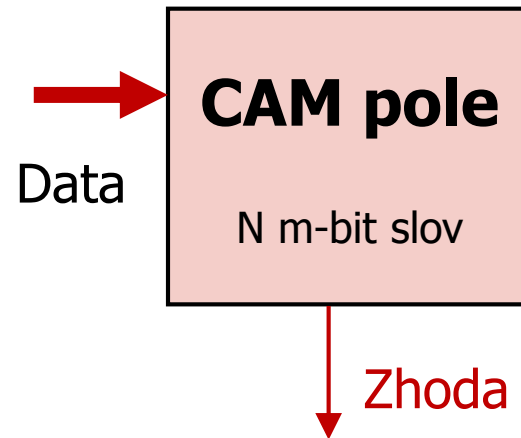
- V_{PP} na hradle kladné ($> V_{DS}$)
- emitor a substrát sú uzemnené
- elektróny nabíjajú plávajúce hradlo
- výsledkom je zvýšenie prahového napätia

- na hradle záporné napätie
- na emitore kladné vysoké napätie
- vzniká silné elektrické pole na emitorevej časti hradlového oxidu
- elektróny sú vytlačené z plávajúceho hradla – neutrálne (log 0)

CAM (Content-Adressable Memory)

- porovnáva prichádzajúce dátové slovo s dátami **uloženými** v bunkách
 - v prípade zhody vygeneruje signál

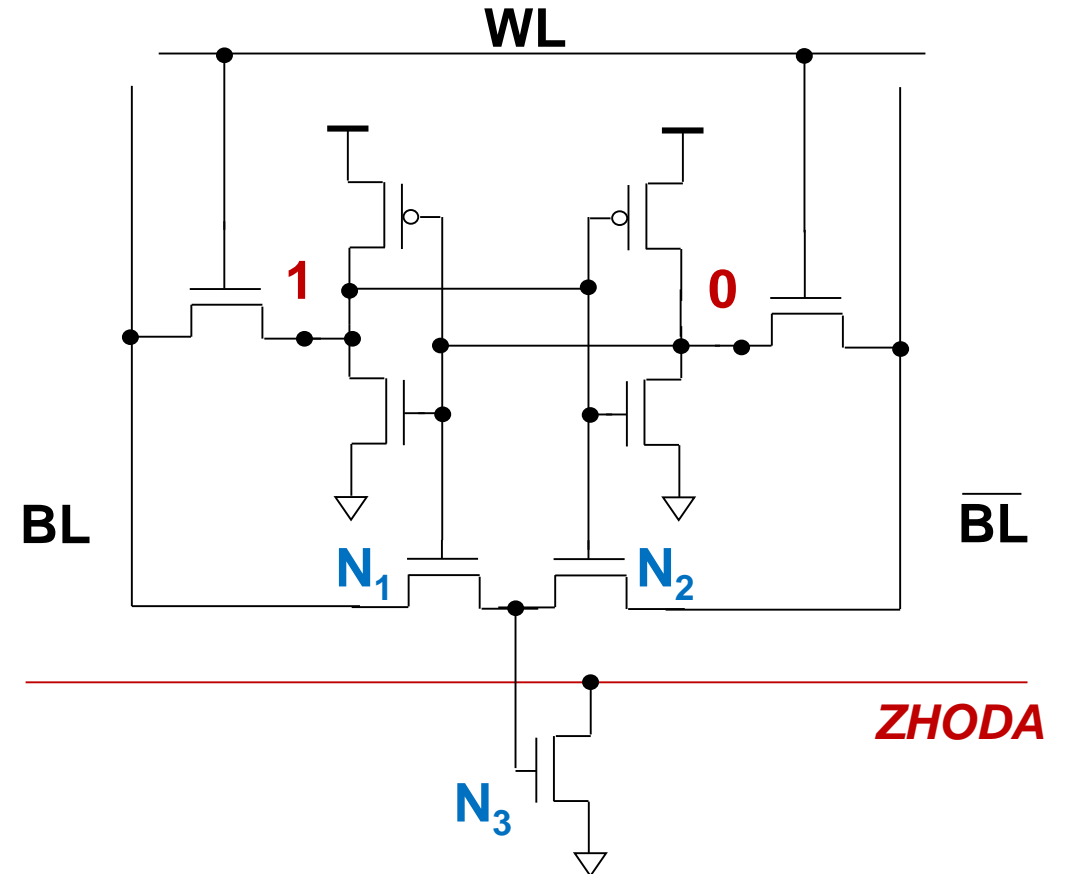

CAM bunka

■ klasická RAM bunka rozšírená o:

- N_1 , N_2 (XOR) - neekvivalencia
- N_3 je distribuovaný pull-down NOR

○ kolektory tranzistorov N_3 pre bunky ležiace v tom istom riadku pamäte sú spoločné

Na hradle N_3 je log1 iba keď sa hodnoty BL a hodnoty uchované v bunke nerovnajú

Ďakujem za pozornosť.